

K A Z A L O

PROLOG	13
DEJSTVA	23
Telefonski klic	24
Jutranji brifing	31
Nepričakovano povabilo	38
Koze in ovce	43
Med zavezniki in sovražniki	47
Zadnje besede	51
Večerni trajekt za Split	58
Aktivno upravljanje s tveganji	63
Opeka s strehe	69
Mesto pod soncem	81
PREISKAVA	85
Tanka linija	86
Manjkajoče gorivo	92
Težave v raju	100

Neizpodbitna dejstva	102
Umazane igre	107
Neprimerni postopek	110
Oranžna je nova črna	114
Pomenljivi pogled	120
Forska gregada	123
Dama v barviti obleki	131
Stara šara iz temne ropotarnice	140
Fritule	144
Gomila skrilavca	153
Motor	158
Zaslišanje	162
Pohajkovanje	171
Modrost otočanke in vprašanja srca	175
Senca dvoma	179
POROČILO	187
Polet s čolnom	188
Jahta na avtopilotu	195
Abeceda letenja	207
Škatla na propeler	214
Vstop samo za zaposlene	219
Razkritje v polmraku	223
Rajski cvet	231
Terminal	239
Srečanje na robu mesta	242
Rumena lučka in sočen jezik	246
Informbiro na delu	251
Olje, voda in gorivo	254

Hvarska troblja	260
Kdo je tukaj nor?	267
Ko se poti ločijo	270
Zadnja uganka	273
NEOBIČAJNI OPERATIVNI POSTOPKI	279
Kava čez led	280
Sledi v belem prahu	286
Letalski labirint	294
Tujec v tuji deželi	297
Ferdov vajenec	300
Na drugi strani zakona	306
Pod površjem gazele	312
Tvegana zaveznitva	322
Dva naboja v denarnici	325
Tihi partnerji	327
Sence med letali	335
Nepričakovana najdba	341
Temna stran sistema	345
Valovi užitka	356
ZAPRTE LOPUTE	361
Nepoznani obraz	362
Sanacija	368
Zadnji ostanki	370
Španska vas	373
Nenavadna inštalacija	377
Ko besede zatajijo	380
Dve tesli	386

Ko padejo maske	389
Rezine resnice	392
Premetena preobrazba	395
Smrtonosna past	402
Maček stare šole	408
Odrezan in izdan	411
Užaljeni mungo	414
Dva tisoč stopinj	420
Ključ v preteklost	428
Cilj v temi	430
Dim in sence	433
Žuborenje in peklenski sij	440
TOČKA PRELOMA	447
Osamljeni glas	448
Nevedna varuška	450
Palača kongresnega centra	452
Obljuba dela dolg	455
Lenoba	457
Predpoletni pregled	459
Neprijetno vprašanje	463
Zadnji polet	474
Zahvala	481
O avtorju	483

S P R E M N A B E S E D A

Zgodba je *popolnoma* izmišljena.

Vsaka podobnost z resničnimi osebami ali dogodki je res samo naključje. Značaji, stališča, mnenja, misli in pogledi so *stvar likov* in *na noben način* ne odražajo perspektive avtorja. Prosim, preberite ta zapis še enkrat.

Ker je Slovenija majhna in tkanje teorij zarot naša lokalna folklor, utegne kdo zapasti v skušnjavo in iskati vzporednice z dejanskimi – živimi ali mrtvimi – osebami. Še posebej med negativci in političnimi osebnostmi. In dogodki. Ne trudite se, ker jih ni. Nekateri liki so pozitivni, drugi niso. Popolnoma enako kot v resničnem življenju.

Četudi je ministrica za infrastrukturo v času pisanja v resnici ženska, ni v nobeni točki služila kot model. Lik Brigitte Ahčin je tukaj zato, ker sem želel upodobiti svet, v katerem so lahko ženske na vodilnih položajih prav tako krvoločne kakor moški. Ali še bolj? Podobno velja za direktorja direktorata za letalstvo, Bojana Vršnika. Ko boste prebrali zgodbo, boste razumeli, zakaj to tako poudarjam.

Če pustimo to ob strani, pa roman obravnava tudi dejanske osebe, dogodke, letalske nesreče in incidente. Ti so

predstavljeni čim bolj verodostojno, skrbno in s podatki. Predvsem pa tako, kot mi je bilo poznano v času pisanja.

Vse agencije in organizacije v resnici obstajajo. Delujejo v funkciji, kakršno imajo v zgodbi. Podobno velja tudi za vso zakonodajo, postopke in vse v povezavi z letalstvom. Nesreča, kot jo opisuje roman, bi se dejansko lahko zgodila. Tukaj ni fikcije. To je letalstvo.

Če bodo zapisane besede, koga užalile ali prizadele – to ni njihov namen. Namen je zabavati. Ponuditi košček vznemirjenja in nekoliko požgečkati. In nič drugega.

In res, prosim. Še enkrat.

Ne iščite povezav z resničnim življenjem.

Miha Jambrek

Najprej je začutila njegove prste.

Ni se še povsem prebudila, pa je vseeno vedela, komu pripadajo. Edini je bil, ki se je znal na čisto poseben način, samo z blazinicami, sprehoditi po njej. Sploh ni bilo pomembno, kje je začel, bilo je, kakor bi jo v trenutku zalil neskončen tok napetosti, se razširil po njej, skozi njo, navznoter in treščil v njeno telo. Povsod naenkrat.

Nato je začutila poljub. Nežen, mehak, topel. Kako ima lahko človek, ki ga prevevajo takšna odločnost in moč, redkobesednost in temen pogled, tako nežne poljube?

Njegovi gibi so postajali odločnejši. Je začutil, da se prebujata? Je zaznal njeno drhtenje, vse hitrejše dihanje? Je opazil stisnjene ustnice? Še vedno je imela trdno zaprte oči, toda zdaj bi vsakdo vedel, da so pretveza.

Medtem ko so prsti drseli preko bokov navzdol in si utirali pot skozi prepreke, je premišljevala, ali naj mu vse skupaj olajša. Namuznila se je in sklenila, da ne. Preveč vznemirljivi so bili njegovi poskusi, da odpne tri gumbke na perilu. Namesto tega se je raje usločila in pustila, da jo vodi. Uživala je v dotiku njegovih ustnic na licu in potem na vratu. Samo za hip se je zaustavil in se v enem potegu povzpел nad njo, s poljubi – še vedno počasnimi, zadržanimi in predanimi – pa plezal vse višje, nazaj proti ušesni mečici.

Začutila je njegov zadržani ugriz in tiho vrisnila. Ob zvoku se je zdrznila in za trenutek odprla oči. Se je moški spredaj zavedal, kaj se dogaja za njegovim hrbtom? Stavila

bi, da se je. In to jo je le še bolj vznemirilo. *Ju je opazoval?* V njej se je prebudila nenadzorovana strast.

Prsti so vstopili pod perilo skoraj silovito, v celoti nankrat, tako hitro in tako popolnoma, da ji je ušel zrak iz pljuč. Za trenutek – ampak res samo za trenutek – je nagnosko želela preprečiti karkoli drugega, potem pa je storila tisto, po čemer je tako hrepenela od prvega dotika. Razmaknila je kolena, da mu je sprostila pot. Zdaj je začutila njegovo celotno dlan, kako jo je zaobjela, čutila je, kako drhti, kako jo oklepa. Tudi če bi želela ustaviti potek dogodkov, je bila nemočna, voljna in predana samo še utripanju njegovega srca. Zdelo se ji je, kakor bi donelo in se širilo onkraj kabine, onkraj oblakov, onkraj vsega, kar ju je obdajalo.

Eden izmed prstov se je osvobodil, ločil od drugih in nekoliko pritisnil. Bilo je daleč od tega, za kar je vedela, da zmore, toda bilo je dovolj, da je sprožilo silni užitek, v katerem je v istem hipu eksplodiral še njegov poljub. Z ustnicami je razprl njene in potem ga je začutila v sebi. Oba jezika, ki sta se prepletala, sprva dotaknila, začutila, se okusila in nato prepletla svoji melodiji. Napela se je, da je začutila njegove prsi, se premaknila, usločila in ga objela. Privila ga je k sebi in se skorajda prisejala nanj. Za hip se je odmaknil, in takrat je dokončno odprla oči. Zdaj nista bila več dva pogleda, ampak samo še en, v katerem sta se prelivala sem in tja.

V njeno zavest je vdrlo spoznanje, kako je *srečna*. Tudi če bi želela – zdaj ne bi mogla ničesar niti upočasniti, kaj šele spremeniti, ustaviti ... nič več. Ko je prodril vanjo, globoko, kolikor je le lahko, mu je namenila pogled, ki ga je vsakokrat spravil ob pamet. Razširjene oči, glavo je potisnila nazaj in se mu do konca prepustila.

Hitri gibi, pritisk in sprva zadržano, nato pa vse bolj strastno premikanje navzgor, ob njej ...

Tomi, ki je pilotiral malo enomotorno letalo Cessna 172R z registrsko oznako 9A-LAT, ni bil ne presenečen, še manj pa zgrožen nad početjem para za njim.

Poznali so se, odkar so pred desetimi leti skupaj prestopili prag letalske šole *Adria Aviation Academy*. Od takrat so bili neločljivi. Skupaj so poslušali predavanja. Skupaj so poskušali najti krajšo pot do licence za športnega pilota. Pridobiti izpitna vprašanja na spletu. In skupaj so spoznali, da v letalstvu ni bližnjic. Za vsako krajšnico plačaš z življenjem. Tega jih je zelo hitro naučil glavni inštruktor Jože Marenčič, starosta slovenskega letalstva, vojni pilot in veteran, ki ni dovoljeval napak. Svoje kandidate je vodil s trdo roko in ni mu bilo mar, če jih je na koncu - od štiridesetih prijavljenih - ostalo manj kot ducat. Zato so slednjič tudi skupaj sprejeli letalstvo v kri, vznemirjenje pa je posledaj postalo način njihovega življenja.

Poklicna pot jih je sčasoma odpeljala vsakega v svojo smer. Toda to ni omajalo prijateljstva. In ni ga omajalo niti to, da se je Andrija poročil in Larisa preselila k svojemu partnerju. Morebiti se niso več tako pogosto dobivali, toda poskrbeli so, da so dopust preživeli skupaj. Sami. Enkrat na leto. Brez izjeme.

Sta Larisin partner in Andrijeva žena vedela za dogodke na zadnjem sedežu? Tudi če sta, tega nista izvedela od Tomija. Sam si je želel resne zveze toliko kot vode v rezervoarju za gorivo. Njegov odgovor na vprašanje *zakaj* je bil vedno isti. Ptice morajo ostati svobodne.

Ženska, ki si je ob tem rekla »samo prave še nisi srečal«, se je opekla. In nato povzročila večjo ali manjšo dramo v njegovem življenju. Včasih v obliki raztresenih oblaci pod oknom. Včasih v obliki spraskanega laka na športnem avtomobilu. Najpogosteje pa so se romance vendarle končale samo v solzah. Njenih. Razen v primeru opraskanega laka. Takrat so bile pristne tudi njegove.

Andrija in Tomi sta se izmenjevala pri pilotiranju. Larisa ju je vedno naslavljala z »moja pilota«. Sama je sedla za krmilno ročico samo toliko, da je zadovoljila kriterijem Agencije za civilno letalstvo za izpraševalca na izpitih. Tomi in Andrija sta bila ambicioznejša.

Najprej sta licenco športnega pilota zamenjala za licenco zasebnega pilota in jo slednjič nadgradila še v licenco prometnega pilota. Tomi je bil prvi, ki je opravil tipski rating za Boeing 737 MAX 8, Andrija mu je sledil dobro leto za tem z ratingom za Airbus A320. Nemalo šal je bilo izmenjanih na ta račun. Kakor tudi na račun tega, da sta se zaposlila v konkurenčnih nizkocenovnih letalskih družbah. Pred dobrim letom pa je Andrija zamenjal svoj rating za LR-JET PIC in se zaposlil kot zasebni pilot v letalski družbi, ki je prevažala VIP-potnike.

Tomi je bil paru na zadnjem sedežu vedno spremljevalec, nikoli udeleženec. Pa kljub temu ni bil peto kolo na počitnicah. Praviloma je bilo dovolj, da je ženski v baru povedal, s čim se preživlja.

Na njune vragolije v zraku se je že davno privadil; ni mu bilo ne mar, še manj nelagodno. Včasih ju je preprosto odmisлил, včasih prekinil njune igrice z napadom panike ob kakšnem drznem manevru. Denimo izklopom motorja ali strmoglavim letom. Toda večinoma se je – kakor danes –

samo nasmehnil, poravnal malo vzvratno ogledalo in užival v predstavi.

Počasi je obrnil letalo in poravnal smer. Pred njimi se bo vsak hip odprlo mesto Stari Grad in skoraj si je lahko predstavljal, kako se prebuja v zgodnje jutro. V tem času je bilo zunaj le malo turistov in vrveža, poletne pripeke pa sploh še ne.

Preveril je instrumente, nekoliko odvezel plin. Napočil je čas, da vstopi v šolski krog. V njem pilot odvzame višino in hitrost. Letalo poravnava v stabilizirani let. In ga slednjič varno pripelje na tla. Šolski krog se zaključi z dvema pravokotnima zavojema, ki letalo spustita na stezo. Naloga pilota je, da pazi na hitrost in drži letalo poravnano.

Čeprav med ljudmi kroži prepričanje, da sta vzlet ali pristanek najnevarnejši čas leta, to ni *povsem* res. Statistično gledano se večina nesreč vendarle pripeti v zraku. Je pa za vsakogar pristanek zagotovo najvznemirlivejši del. Letalo izgublja svojo energijo. Zdaj ga vodita predvsem sila težnosti in vzgona.

Tomi je imel za sabo nekaj tisoč pristankov, zato je tega poletnega jutra v šolski krog vstopil, kakor voznik avtomobila zavije z avtoceste. Zaporedje opravil in miselnih operacij je bilo tako globoko zakoreninjeno v njem, da se ni niti zavedal, kdaj je javil pričetek pristajalnega manevra.

»Brač Tower. Cessna 172. Devet Alfa. Lima Alfa Tango. Nad Peklenskimi otoki, višina tisoč dvesto čevljev. Name-ravan pristanek na letališču Hvar. Pripravljen na VFR-pri-stop na stezi 28.«

Hitra statika.

»Cessna 172. Devet Alfa. Lima Alfa Tango. Brač Tower. Nadaljujte in poročajte na osnovnem kraku.«

»Hvala, Brač Tower. Cessna 172. Devet Alfa. Lima Alfa Tango. Vstop v desni šolski krog, na finalnem pristopu za stezo 28.«

Ozrl se je na par, ki je spal stisnjen v objemu na zadnji klopi. Naj ju prebudi? Odkimal je. Kolikor ju je poznal, bosta v naslednjih dneh le malo časa namenila počitku. Ponovno se je ozrl proti letališču, ki se je odpiralo desno pod njimi. Letalo je usmeril v predzadnji zavoj in v tistem začutil, da nekaj ni v redu.

Tomi je znal samo iz zvoka motorja določiti hitrost obratov in posledično precej natančno hitrost letala. Ne bi mu bilo treba odčitati vrednosti. Izkušnje bi ga opozorile, če bi bile napačne. Pa niso bile. *Kaj je torej narobe?*

Merilnik hitrost je kazal predpisanih petinšestdeset vozlov, pa je vendar čutil, da se letalo ne odziva, kakor bi se moralo. Višina: tisoč čevljev. Kazalec se je počasi vrtel in skupaj z občutkom v telesu dokazoval, da se spuščajo. Ošinil je merilnik vrtljajev. Tisoč osemsto obratov. Nizko, toda še vedno v zelenem območju. Olje: šestdeset psi v zelenem območju. Ponovno je preveril zakrilca. Iztegnjena, v položaju za pristanek.

Občutek v njem je govoril, da se letalo ustavlja. Toda to preprosto ni bilo mogoče. Ošinil je instrumente. *To nima nobenega smisla!* Stresel je z glavo. Leti, navigiraj, komuniciraj.

Samo za trenutek je dvignil pogled in ohromel. Tomi je imel od nekdanj neverjeten vid. Registrske oznake avtomobila je lahko prebral na oddaljenosti, na kateri bi vsakdo potreboval vsaj dobra očala, če že ne daljnogled.

Prosim, ne danes. Ne zdaj. Toda bilo je tam. Neizprosno in neposredno na poti trčenja. Odblesk, ki ni imel kaj početi v zraku.

Tomi je brez oklevanja izvlekel ročico za plin in nagnil letalo. Motor se ni zganil. *Kaj?* Ošinil je višinomer. Devetsto čevljev. *To je prenizko za ... Moram ...*

»Hvar Tower, Cessna 172. Devet Alfa. Lima Alfa Tango. Neidentificirani objekt na poti trčenja. Izstop iz šolskega kroga.«

Letalo je prvič nevarno zanihalo.

»Heeeej, Tomi! Nekateri spimo tukaj!«

»Miruj, Larisa. Ne zdaj!«

Larisa je prebledela. Videla je že izraz skrbi na njegovem obrazu. Videla je tudi že izraz panike, toda ničesar podobnega kakor v tem trenutku.

V nasprotju s splošnim prepričanjem letalo ne ostaja v zraku, ker bi ga poganjali motorji. Vsaj ne neposredno. V zraku ostaja, dokler je zračni pritisk pod krili višji od tistega nad njimi. Vsako letalo ima zato kritično hitrost, pod katero je tok zraka premajhen, da bi še lahko letelo. Takrat pride do *zastoja*. In za razliko od splošnega prepričanja motorno letalo ne bo elegantno jadralo naprej, temveč bo, kakor toni težka skala, omahnilo z neba.

Sam zastoj ni sicer nič usodnega – vsaj v večini primerov ne. Pilot mora pustiti, da se nos letala usmeri navzdol, nato pa poravnati smer leta in povečati moč motorja. S tem potegne letalo iz *zvrta* in ponovno vzpostavi nadzor.

Smrtno nevaren pa je zastoj v šolskem krogu, še posebej v zadnjem zavoju. Takrat ima letalo najnižjo hitrost, na

notranjem krilu pa že tako ali tako zmanjšan vzgon. Poleg tega na pilota deluje še visok pospešek, letalo pa praviloma nima več zadostne višine, da se izvleče iz strmoglavega leta.

V takšnem kritičnem trenutku mora pilot – kljub nagonu, ki mu veli nasprotno – nemudoma spustiti krmilo in dovoliti, da letalo pade proti tlom. S tem pridobi dovolj hitrosti in krila zadosten pretok zraka, da se letalo ponovno dvigne.

Za celoten manever ima na razpolago nekaj sekund.

Tomi je pritisnil gumb na radijskem oddajniku, Andrija pa z zadnjega sedeža stegnil roko. Na transponderju je nastavlil kodo 7700. Klic v sili.

»Brač Tower. Cessna 172. Devet Alfa. Lima Alfa Tango. Mayday. Mayday. Mayday.«

Lariso je ovil ledeni oklep. *Ne more se tako končati. Ne danes.*

»Izguba moči v motorju. Zastoj v ...«

Toda še preden bi kdorkoli karkoli rekel ali storil, je letalo dokončno izgubilo vzgon in kakor kamen omahnilo proti tlom.

Sekunde popolne tišine.

In potem ničesar več.